

Kaygı ve Ritüel: Radcliff-Brown ve Malinowski'nin Teorileri

Anxiety and Ritual: The Theories of Malinowski and Radcliffe-Brown*

George C. Homans**

Çevirmen: Tuğba Aydoğan***

Profesör A. K. Radcliffe-Brown, yakın zamanda “Taboo” başlığı altında bir kitapçık olarak yayınlanan 1939 yılındaki Frazer konferansında; büyü ve din hakkındaki bazı görüşlerini anlatmaktadır.¹ Aynı zamanda Profesör Malinowski'nin bu konuyla ilgili teorilerini de kesin bir şekilde eleştirmektedir. Bu nedenle, Taboo eserinin ortaya çıkışı, antropoloğa belki de onun en önemli iki uzmanı arasındaki anlaşmazlığı araştırarak ritüel teorisinin mevcut durumunu incelemesi için bir fırsat sunmaktadır. Bu arada okuyucu, bilim dünyasındaki anlaşmazlıklarda yaygın olarak görülen örneklendirilmiş bir ortak davranış biçimi bulacaktır.

Malinowski'nin büyü teorisi meşhurdur ve geniş çapta kabul görmüştür.² O, her ilkel insanın, doğanın davranışlarını ve insanın ihtiyaçlarını karşılamak için onu kontrol etmenin araçları gibi, modern bilimsel bilgi ile karşılaştırılabilir deneysel bir bilgi gövdesine sahip olduğunu savunmaktadır. Bu bilgi, ilkelerin yumruların kesiminde, balık avlamasında ve diğer uygulamalarında istedikleri sonuçları elde etmeleri için tamamen pratik bir şekilde uygulanır. Ancak onların

* Makalenin orijinal kütüyesi: Homans, G. C. (1941). Anxiety and Ritual: The Theories of Malinowski and Radcliffe-Brown. *American Anthropologist*, 43(2), 164-172.

** George Casper Homans (1910-1989): Davranışsal sosyolojinin kurucusu, sosyal değişim teorisine büyük katkıda bulunan Amerikalı sosyolog.

*** Doktora Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD – Çanakkale, xtbx88@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1169-6245.

yöntemleri arada bir o kadar güçlü olur ki, bu sonuçların başarılması kesinlikle bir konudur. Toprak çiftçisi, elinden gelenin en iyisini yaptığında tarlalarının uygun şekilde ekilip bakıldığını görebilir ve bir kuraklık ya da bir afet onu kahredebilir. Bu koşullar altında ilkeller, kaygı³ dediğimiz bir duygu hissederler ve iyi şans garanti edeceklerini belirttikleri büyü ritüeller yaparlar. Bu ritüeller, enerji ve kararlılık ile pratik işlerine koyulmaları için onlara güven verir.

Malinowski, iddiasını saha çalışması sırasında üretilen bir gözlem ile şu şekilde güçlendirir:

Trobriand Adaları'nda balıkçılık ve büyü ile ilgili ilginç ve önemli bir deney yapılmıştır. Lagünün iç kısmındaki köylerde zehirleme yöntemiyle kolay ve tamamen güvenilir bir tutum ile balıkçılık yapılırken tehlike ve kararsızlık olmadığından bol verimli sonuçlar elde edilir. Ayrıca açık deniz kıyısında tehlikeli balıkçılık yöntemleri de vardır. Buna ilaveten, verimin balık sürülerinin önceden görünüp görünmemesine göre büyük ölçüde değiştiği belirli örnekler de vardır. İnsanın bilgi ve becerilerine tamamen güvenebileceği lagün balıkçılığındaki en önemli husus büyüün bulunmamasıdır, tehlike ve belirsizlikle dolu açık deniz balıkçılığında ise, güvenliği ve iyi sonuçları güvence altına almak için yaygın bir büyü ritüel vardır.⁴

Bu büyü anlayışı üzerine Malinowski, büyüsel ve dini ritüel arasında bir ayrım yapar. Büyüsel bir ritüelin; onu uygulayan herkes tarafından bilinen ve herhangi yerli bir muhbirden kolayca öğrenilebilecek belirli bir pratik amacı olduğunu belirtir.

Bu durum, dini bir ritüel için geçerli değildir.

Büyüsel bir eylemin altında yatan fikir ve amaç her zaman açık, anlaşılır ve kesin, dini ritüelde daha sonra gerçekleşecek olaya yönelik bir amaç yoktur. Bu amacı yani sosyolojik varoluş nedenini saptamak, sadece sosyologlar için mümkündür. Yerli her zaman, büyüsel bir ayinin sonunu belirtebilir ancak dini bir tören yapıldığını söyleyecektir çünkü kullanım böyledir, ya da açıklayıcı bir mit anlatacaktır.⁵

Bu tartışma, Profesör Radcliffe-Brown'ın ilk ele aldığı konudur ve onun eleştirisi yazara haklı görünmektedir. O, büyü ve din arasındaki bu ayrımı uygulamadaki zorluğun "kesin, pratik amaç" ile ne kastedildiğine dair belirsizlik içinde olduğuna dikkat çekiyor. Gerçekten, büyüsel bir ritüelin kesin ve pratik amacı nedir? Batı uygarlığındaki bir antropolog için, ifadenin olağan anlamında büyüsel bir ritüel ve dini bir ritüel kesin ve pratik sonuçlardan eşit ölçülerde yoksundur. Aralarındaki bu ayrım, başka gerekçelere dayanıyor olmalıdır. Büyüsel bir ritüelin amacını belirlemek için kullandığımız yöntemlerin incelenmesi, ritüelin amacı olarak ele aldığımız şeyin yerli bir muhbir tarafından belirtilen amaçla aynı olduğunu gözler önüne sermektedir. Yerli, bir ritüel gerçekleştirir ve bunun kesin ve pratik bir amacı olduğunu söyler. Başka bir ritüel gerçekleştirir ve bunun bir gelenek meselesi olarak yapıldığını söyler. Eğer ilkini büyüsel ritüel, ikincisini de dini ritüel olarak adlandıırırsak, ayrımımızı yerli halkın ritüeller hakkında yaptığı sözlü ifadeler arasındaki farka dayandırmalıyız. Bazı amaçlar için ayrım faydalı olabilir fakat sosyal bilimlerin gerçekliklerinden biri, ifadeleri dış görünüşüne göre ele almadan önce insanların aşırı özenle yaptıkları açıklamalara bakmamızın daha faydalı olacağıdır. Veya Radcliffe-Brown'ın kendine ait şu sözlerini kullanmak için:

Bir topluluğun üyelerinin gözlemledikleri gelenekler için sunduğu nedenler antropologlar için önemli verilerdir. Ancak, geleneğin geçerli bir açıklamasını verdiklerini varsaymak, büyük bir hataya düşmek demektir.⁶

Kuşkusuz, büyüün yerine getirilmesiyle ilgili birçok faktör vardır, ancak göz önünde bulundurulması gereken asgari adetler görünüşe göre şunlardır: Kaygı dediğimiz duygu, insanlar belirli arzuları hissettiklerinde ve bu arzularını tatmin etmelerini sağlayan yöntemlere sahip olmadığında ortaya çıkar. Bu kaygı duygusu, ritüel davranışta kendini gösterir. Burada, dışsal eylemlerle duyguları ifade etme ihtiyacı olan Pareto'nun üçüncü sınıf kalıntısını anımsatabiliriz. Bu durum, Amerikan folklorunda oldukça yaygındır: Bir adam ve karısı, New York trafiğinde bir takside, Avrupa'ya giden gemilerini kaçırma tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. İkisinin de yapabileceği hiçbir şey yoktur fakat kadın kocasına bağırır: "Bir şeyler yap ama! Yapamaz mısın?" Bu şartlar altında yapılan eylem ne kadar yararsız olursa olsun, kaygıyı hafifletmek için işe yarar. Her zamanki ifadeyle, o "kurtarır".

Daha iyi bir ifadeyle, psikolojik açıdan şu şekildedir:

Klinik, fizyolojik ve psikolojik verilerden görülüyor ki, motor tepkiye karşı çatışmaya sürükleyen güçlü ikazlar; davranışın düzensizliği, öznel sıkıntı ve rahatlama yönelim itici güçlerle sonuçlanmaktadır. Bu sendrom; "duygulanım", "gerginlik", "kaygı" ve "nevroz" olarak çeşitli şekillerde adlandırılmıştır. Rahatlama doğru yönlendirme, örtülü ve açık davranış biçimlerini işletmeye almaya meyillidir ve bunun temel karakteristiği, onların sadeleştirilmiş, yoğunlaştırılmış ya da sembolik karakteridir. Ve bunların ilişkisi, nesnel gerçeklik tarafından uygulamaya koyulan kısıtlamalar, gecikmeler ve sıradan kontrollere karşı geçirgenlik ve kayıtsızlıktır (mümkün olduğunca çabuk rahatlama ihtiyacı nedeniyle), bu nedenle nesnel olarak uyumsuzdurlar, ancak hedeflenen rahatlamanın gerçekte ne ölçüde etkilendiği konusunda öznel olarak uyarlanabilirler.⁷

İlkel bir toplumda büyü açısından dikkate alınması gereken başka bir faktör daha vardır. İlkeller kaygıyı hisseder ve kaygıyı hafifletmede bazı etkileri olan ritüelistik eylemleri yerine getirir ancak aynı zamanda bir açıklama da üretirler. Büyülü eylemin aslında "kesin ve pratik bir sonuç" yarattığını söylerler. Bu ifade, diğerlerine benzer şekilde bir akılcılaştırma olarak ele alınmalıdır. Eğer akılcılaştırma büyüü dinden ayırmanın bir aracı olarak kullanılacaksa, en azından olayın iç yüzü fark edilmelidir.

Yazar, Malinowski tarafından açık ve kesin olarak ifade edildiği gibi büyü ve din arasındaki ayrımın yararlı olup olmayacağından endişelidir. Akılcılaştırmalardan uzaklaşmak için büyü; avcılık, balıkçılık, hayvancılık gibi pratik faaliyetlerle yakından ilişkili olan ritüel olarak tanımlanabilir. Bu durumda din, Katolik Kilisesi'nin ekmeğe ve şarap ayininde olduğu gibi pratik faaliyetle ilişkili olmayan ritüel olurdu. Fakat belirtildiği gibi, birçok toplumda büyü ve din arasında bir ayrım yapılabilir mi? Antropologlar bu konuda uyanık olacaklar ki birçok ilkel toplumda yerli muhbirler en temel ve kutsal ritüelleri genellikle dini olarak adlandırır, eğer bunları yapmazlarsa gıda tedariklerinin başarısız olacağını bilirler. Bu ritüeller pratik faaliyetlerle yakından ilişkili midir? Gıda tedariki kesinlikle pratik bir konudur. Bu yüzden bir kez daha yerel akılcılaştırmalara katılıyoruz. Bir bakıma bu ritüeller hem büyüsel hem de dinidir.

Bununla birlikte, Malinowski'nin genel büyü teorisi sağlam görünmektedir. Ve onun şu ifadelerinden birini özet olarak belirtmek iyi olabilir:

Tüm içgüdülerin ve duyguların, tüm pratik faaliyetlerin, bilgisindeki boşlukların, erken gözlem ve akıl gücünün sınırlamalarının insanları çıkmaza götürdüğünü ve çok önemli bir anda onlara ihanet ettiğini gördük. İnsan organizması buna, ilkel davranış ve biçimleri ve onların doğurduğu etkilere ilişkin ilkel inançların ortaya çıktığı kendiliğinden patlamalarla tepki verir. Büyü, bu inançlara ve ilkel ritüellere odaklanır ve onları daimi geleneksel kalıplarda standartlaştırır.⁸

Burada, açıklayıcı bir söze ihtiyaç duyuluyor. Mevcut makale, duygudan kaynaklandığı için kaygı dediğimiz ritüel ile ilgilidir. Ancak bunun, kaygının yanı sıra diğer duyguların da ritüel davranışa yol açmayacağı gibi bir anlamı yoktur.

Radcliffe-Brown'un, Malinowski'nin ritüel teorisine yaptığı başka ve daha önemli eleştiriler de vardır. O, bunları akıllıca Andaman Adaları'ndaki doğum ritüeli olan gerçek bir olayı dikkate alarak temellendirir. Tartışmasını takip etmek için öncelikle onun şu malzemesine atıfta bulunulmalıdır:

Andaman Adaları'nda bir kadın bebek beklerken, bebek henüz rahimdeyken ona bir isim verilir. O andan, bebek doğduktan bir kaç hafta sonrasına kadar kimse- nin anne ve babanın kişisel ismini kullanmasına izin verilmez. Onlara sadece teknonymi⁹ yani çocukla olan ilişkileri ile ilgili atıfta bulunulabilir. Bu süre zarfında her iki ebeveynin de, başka zamanlarda serbestçe yiyebilecekleri belirli yiyecekleri yemekten kaçınmaları gerekir.¹⁰ Elbette bu, başka şartlar altında olumlu ritüelden daha uygun olabilen olumsuz ritüel davranışından kaçınmanın bir örneğidir, fakat her iki durumda da aynı sorunlar ortaya çıkar. Radcliffe-Brown, Malinowski'nin teorisinin bu ritüel gövdesinin bir yorumu olarak uygulanabilir olacağını kabul etmektedir. Bir kadın için doğum her zaman, trajedinin açıklanamayan nedenlerle aniden ortaya çıkabileceği tehlikeli bir süreçtir. Günümüzde de tehlikeli olan bu durum, ilkel koşullar altında son derece tehlikeliydi. Kadın, bu koşullar altında büyük bir endişe hissedebilir, doğal olarak kocası da karısının kaderi ile ilgilenir. Ancak kadın ve kocası belirli ritüelleri gerçekleştirir ve bu ritüellerin doğumun tehlikelerini önlemede etkili olduklarını belirtirler. Böylelikle, onların korkuları bir dereceye kadar yatışır.

Radcliffe-Brown, Malinowski'nin görüşünü açıkça reddetmeden şöyle bir alternatif sunar:

İncelenmesi için sunduğum alternatif hipotez şöyledir: Belirli bir toplulukta, bebek bekleyen bir babanın endişe duyması ya da en azından öyle bir görünümde olması uygundur. Endişesinin, toplumun sembolik deyimi ya da yaygın ritüeli açısından bazı uygun sembolik ifadeleri bulunur ve genellikle bu durumdaki bir erkeğin, sembolik, ritüelistik ya da kaçınma eylemleri gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.¹¹

Radcliffe-Brown bu yorumu, Malinowski'nin yorumunun bir alternatifi olarak sunuyor. Burada belirtilmesi gereken nokta; sorunun ikisinden herhangi biri olmamasıdır. Hipotez, bir alternatif değil bir tamamlayıcıdır yani her iki hipotez de dikkate alınmalıdır.

Aslında ortaya çıkan sorun, bireyin ve toplumun kadim sorunudur. Malinowski bireyi, Radcliffe-Brown ise toplumu göz önüne alıyor. Malinowski, bireyin belirli durumlarda endişe hissetme eğiliminde olduğunu, Radcliffe-Brown ise toplumun, bireyin belirli durumlarda endişe hissetmesini beklediğini ifade ediyor. Hâlbuki her iki ifadenin de doğru olduğuna inanmak için haklı sebepler mevcut. Bu sebepler birbirinden ayrışık değildir. Gerçekten de yazar, eğer bebek bekleyen babalar aslında böyle bir endişe göstermediyse “belirli bir toplulukta bebek bekleyen bir babanın endişe hissetmesinin daha uygun olacağı” hakkındaki düşüncelere inanmakta güçlük çekmektedir. Elbette, gelenek bir kez kurulduktan sonra, her iki yönde değişimler doğal olarak üretilecektir. Belli toplumda, bir yandan endişe duymayan ancak yapılması gereken şeyin bir endişe gösterisi yapmak olduğunu düşünen babalar, öte yandan endişe duyan ancak uygun şekilde ifade etmeyen babalar olurdu. Ancak bütüne bakıldığında bu kişiler sayıca az olurlardı. Ortalama bir vatandaş, çocuğunun doğumunda endişe duyar fakat aynı zamanda endişesini geleneksel şekilde ifade eder. Toplumun geleneği, onun duyguları için uygun kanalı sağlayacaktır. Kısacası, bu durumlar için uygun bir teori Malinowski ve Radcliffe-Brown’ın hipotezlerini birleştirecektir.

Malinowski tarafından başka bir aktarmada yapılan şu açıklama burada uygun şekilde alıntılanmıştır:

Durkheim’in sosyolojik okulu tarafından büyük ölçüde temsil edilen ve Profesör Radcliffe-Brown’ın ilkel hukuk ve diğer olgulara yaklaşımında açıkça ifade edilen eğilim ve bireyi tamamen görmezden gelme, biyolojik unsuru kültürün işlevsel analizinden çıkarma eğilimi bence aşılmalıdır. Bu konu gerçekten, Profesör Radcliffe-Brown ve benim aramdaki teorik ayrışmanın tek noktasıdır. Saha çalışmalarında, teorik çalışmalarda ve sosyolojinin pratik uygulamalarında gerçekten hizmet verebilmek için Durkheim’a ait ilkel toplum anlayışının desteklenmesi ve sadece onunla ilgilenilmesi gerekmektedir.¹²

Radcliffe-Brown, Malinowski’nin teorisini Andaman Adalılarındaki doğum ritüelini uygularken, ikinci ve diğerinden daha önemli bir itirazda bulunur. Bir kadın hamileliğinden itibaren çocuğun dünyaya gelmesinden birkaç hafta sonrasına kadar, her iki ebeveynin de normal şartlarda uygun bir şekilde yiyebilecekleri dugon (Asya denizineği), domuz eti ve kaplumbağa eti gibi belirli yiyecekleri yemekten kaçınmaları gerekmektedir. Ayrıca,

Eğer Andaman Adalılarına, baba ve annenin bu tabuyu çiğnemeleri durumunda ne olacağı sorulursa olağan cevap; anne ya da babanın hasta olacağıdır, buna karşı bir ya da iki muhbirim bu durumun belki çocuğu da etkileyebileceğini düşünmüştür. Bu, bir dizi ritüel yasak için geçerli olan standart formülün sadece bir örneğidir.¹³

Radcliffe-Brown, bu gözlem temelinde Malinowski’nin kaygı teorisine şu saldırıyı yapmaya devam ediyor:

“Bazı ritüeller için denk olasılıkla tam tersine bir teoriyi sürdürmenin kolay olacağını düşünüyorum, yani ritüelin varlığı ve onunla ilişkili inançlar olmasaydı, birey kaygı hissetmeyecekti. Ve ritüelin bu psikolojik etkisi, o kişinin içinde bir güvensizlik veya tehlike duy-

gusu yaratmaktadır. Bir Andaman Adalının, görünüşte amacı onu bu tehlikelerden korumak olan belirli bir ritüel gövdesinin varlığı olmasaydı; dugon, domuz eti ya da kaplumbağa eti yemenin tehlikeli olduğunu düşünmesi pek olası görünmüyor. Dünyanın dört bir yanında, yüzlerce benzer örnekten bahsedilebilir”.¹⁴

Malinowski'nin teorisine yönelik bu saldırı, ilk başta yıkıcı görünmektedir. Ama onu biraz daha yakından inceleyelim. Daha basit bir dille söyleyecek olursa Radcliffe-Brown'ın ifade ettiği şey, Andamanlı anne ve babanın doğuma yaklaşma durumundan endişe duymadıklarıdır. Onlar, yalnızca doğum ritüeli düzgün bir şekilde gerçekleştirilmediğinde endişe duyarlar. Hiç şüphe yoktur ki, benzer gözlemler tüm dünyadaki geri kalmış insanlardan yapılabılır. Onların yöntemlerinin, yaşamlarının bağlı olduğu doğal güçleri tamamen kontrol etmelerine izin vermediği doğrudur. Bununla birlikte, pratik çalışmalarını yaptıklarında ilaveten uygun ritüelleri nasıl gerçekleştirdiklerini bildiklerinde, çok az miktarda aleni kaygı gösterirler. Eğer kaygı varsa, o gizli kalır. Dediğimiz gibi, onlar kadercidirler. Thomas ve Znaniecki'nin Polonyalı köylü ile ilgili gözlemledikleri, çoğu ilkel halk için doğru gibi görünüyor. Onlar, şöyle belirtmişlerdir:

Gerçek şu ki, köylü istikrarlı bir şekilde çalışırken ve geleneğin gerektirdiği dini ve büyüsel törenleri yerine getirirken “geri kalanını Tanrı'ya bırakır” ve nihai sonuçların gelmesini bekler; işin beceri ve veriminin az ya da çok olması meselesinin onlar için oldukça az önemi vardır.¹⁵

İlkel ya da köylü, pratik işini yaptığında ilaveten nasıl yapıldığını bildiğinde ve “geleneğin gerektirdiği dini ve büyüsel törenleri yerine getirdiğinde” oldukça az aleni kaygı gösterir. Ancak törenler düzgün bir şekilde yapılmadıysa kaygı duyar. Aslında bu hususun ötesinde genelleme yapar ve toplumun tüm ahlaki ilkeleri gözetilmezse, doğa ananın meyvelerini veremeyeceğini hisseder. Tarladaki ensest ilişki ya da işlenen cinayet, ritüelin ihlali kadar mahsullerin kusurlu olmasına da yol açacaktır. Tanrı; onların günahlarını kıtlık, salgın hastalık veya savaş şeklinde halkın üzerine musallat edecektir. Bu nedenle, bir Ortaçağ Avrupası köyünde bölge papazı tarafından yönetilen köylüler, Rogation Günlerinde¹⁶ büyüyen mahsulleri kutsamak için köyün sınırlarında geçit törenine katıldıklarında aynı zamanda günahlarının affedilmesi için dua ederler. Doğa ve ahlakın karşılıklı olarak bağımlı olmaları çağırışımı karakteristiktir.

Aslına bakarsak, yukarıdaki gözlemler Malinowski'nin teorisinde ima edilmiştir ve o da şüphesiz bunların farkındaydı. O, başlangıçtaki kaygı durumuna işaret eder ancak ritüelin en azından kısmen de olsa kaygıyı giderdiğini ve erkeklere güven verdiğini belirtir. Bunun üzerine, ritüel düzgün bir şekilde yerine getirildiği sürece kaygının gizli kaldığını ima eder. Radcliffe-Brown'ın eleştirisi Malinowski'nin teorisini yıkmıyor fakat ona gerekli diğer adımları atıyor. Tekrar belirtelim, bu bir alternatif değil bir tamamlayıcıdır. Radcliffe-Brown, Andaman Adalarındaki doğum ritüelini örnek olarak kullanarak, ritüel gerçekleştirilmezse ne olacağını daha doğrusu neyin olmuş olacağını soruyor. Ve o bu durumun, yerlilerin endişe duyduğu olay olduğunu gösteriyor. Kaygı, tabiri caizse asıl durumundan uzaklaştırılmıştır. Ancak, yerinden edilmiş olmasına rağmen Malinowski'nin genel teorisi, ritüel ve geleneğin ihlali nedeniyle ortaya çıkan ikincil kaygıyı ortadan kaldırma işlevine sahip ikincil bir ritüelin varlığı ile doğrulanır. Buna arınma veya kefarete ritüeli diyoruz.

W. L. Warner, Avustralyalı Murngin betimlemesinde, yazarın söylemeye çalıştığı şeyi takdire şayan bir şekilde şöyle özetliyor:

Murngin, onların doğayı kontrol etme mantığıyla toplumsal birlikler ve doğanın farklı yönleri arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu ve doğanın kontrolünün toplumsal örgütlenmenin uygun kontrolü ve işleyişinde yattığını varsaymaktadır. Toplumsal örgütlenmeyi uygun bir şekilde kontrol etmek için toplumu onun ahlaksızlığından kurtaran ritüeller de yapılmalıdır. Eğer üyeleri edepsizlikte bulunursa toplum, doğaya yani geçim sağlayıcılarına ne olacağı tehdidi ile terbiye edilir.¹⁷

Özetle, Malinowski ve Radcliffe-Brown'ın teorilerinin tartışmasından, büyü demeye alışık olduğumuz ritüellerle ilgili herhangi bir çalışmada en az yedi unsurun göz önünde bulundurulması gerektiği anlaşılmaktadır. Tabii ki, burada dikkate alınmayan başka unsurlar da vardır. Bu yedi unsur şunlardır:

- 1) Birincil kaygı: Bir kişi belirli sonuçların başarılmasını istediğinde ve bu sonuçları güvence altına alacak yöntemlere sahip olmadığında, kaygı dediğimiz bir duygu hisseder.
- 2) Birincil ritüel: Bu şartlar altında kişi, pratik sonucu olmayan ve ritüel dediğimiz eylemleri gerçekleştirme eğilimindedir. Ancak o, sadece bir birey değildir. Aynı zamanda belirli gelenekleri olan bir toplumun üyesidir ve diğer şeylerin yanı sıra toplum, ritüelin biçimini de belirler ve kişinin, ritüeli uygun durumlarda yapmasını bekler. Bununla birlikte, ritüel geleneği zayıf olduğunda kişilerin kaygı duydukları zaman ritüel icat edeceğine dair kendi toplumumuzda kanıtlar mevcuttur.
- 3) İkincil kaygı: Bir kişi, hâkimiyetindeki teknik usulleri takip edip geleneksel ritüelleri gerçekleştirdiğinde birincil kaygısı gizli kalır. Ritüellerin ona güven verdiğini söylüyoruz. Bu koşullar altında, ritüelleri sadece kendisi düzgün bir şekilde gerçekleştirmede zaman endişe hissedecektir. Hatta bu tutum genelleşir ve toplumun geleneklerinden herhangi biri yapılmadığında endişe hissedilir. Bu kaygı, ikincil veya kaydırılmış kaygı olarak adlandırılabilir.
- 4) İkincil ritüel: Bu, ikincil kaygıyı ortadan kaldırma işlevine sahip arınma ve kefarettir. Onun da şekli ve performansı, birincil ritüeller gibidir, toplumsal olarak tespit edilebilir veya edilemeyebilir.
- 5) Akılcılaştırma: Bu unsur, ritüel ile ilişkili ifadeleri içerir. Belirli bir büyüün gerçekleştirilmesinin balık yakalamayı güvence altına alması veya Andamanlı bir anne ve babanın yemek tabularını çiğnerlerse hasta olmaları gibi çok basit ifadelerdir. Bu ifadeler çok ayrıntılı da olabilirler. Bunlar, herhangi bir toplumun temel ritüellerine eşlik eden Katolik Kilisesi'nin ekmek ve şarap ayininin karşılığı gibi ifadelerdir.
- 6) Sembolleştirme: Ritüel eylemin şekli, gerçekleştirilecek pratik bir sonucun doğası tarafından belirlenmediğinde başka faktörler tarafından belirlenebilir. Bunun sembolik olduğunu ve her toplumun kendi sembolik kelime dağarcığına sahip olduğunu söylüyoruz. Sembollerin bazıları, örneğin sevgi ve nefret sembolizmi gibi nispeten basittir. Bazıları ise karmaşıktır. Özellikle, bir toplumun bazı ritüelleri ve bunların

en önemlileri, toplumun temel mitlerine sembolik göndermeler yapar. Murgin'in törenleri, bu toplumun temel mitlerine tıpkı ekme ve şarap ayininin İsa'nın Calvary kurbanına gönderme yaptığı gibi atıfta bulunur.

- 7) İşlev: Ritüel eylemler, dış dünya üzerinde pratik sonuçlar vermez, bu durum onlara ritüel dememizin bir nedenidir. Ancak bu ifadede bulunmak, ritüelin bir işlevi olmadığı anlamına da gelmez. Onun işlevi, toplumun dışındaki dünyayla değil toplumun içyapısıyla ilgilidir. O, toplum üyelerine güven verir, onların endişelerini giderir ve sosyal örgütü terbiye eder. Fakat, ritüelin işlevleri başka bir yerde tartışılmıştır ve her halükarda mevcut makalenin kapsamı dışında kalan soruları ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, Malinowski ve Radcliffe-Brown'ın teorileri üzerine yapılan bir araştırma, bilimsel tartışmaların ortak bir özelliğini örneklendirmektedir: Bu iki seçkin kişi tartışma için ortak bir zemin bulmaya çalışmak yerine ayrı tellerden çalmakta, aslında birbirinin tamamlayıcısı olan teorilerini birer alternatif olarak takdim etmektedirler. Böyle bir çalışma aynı zamanda, herhangi bir olgunun yeterli bir açıklaması için gerekli olan teorinin, herhangi bir zamanda var olan olgunun teorilerinden genellikle daha karmaşık olduğunu da göstermektedir.

Harvard Üniversitesi

Cambridge, Massachusetts.

Notlar

- 1 En belirgin şekilde "The Andaman Islanders" adlı eserde belirtilmiştir (yeni baskı, 1933).
- 2 Bkz. *Magic, Science and Religion* J. Needham tarafından düzenlenen, *Science, Religion and Reality, Coral Gardens and their Magic ve Foundations of Faith and Morals* (Riddell'ı Anma Konferansları).
- 3 Kaygı kelimesi burada sıradan sağduyu anlamında kullanılmaktadır. Bu kullanım, psikanalitik olanla karıştırılmamalıdır, gerçi tabii ki her ikisi de birbiriyle ilişkilidir.
- 4 *Science, Religion and Reality*, s. 32.
- 5 a.g.e., s. 38.
- 6 *Taboo*, s.25.
- 7 R. R. Willoughby, *Magic and Cognate Phenomena: An Hypothesis*, (düz.) C. Murchison, *Handbook of Social Psychology*, s. 471.
- 8 *Science, Religion and Reality*, s.82.
- 9 Teknonymi, anne ve babayı çocuğunun adıyla adlandırma geleneğidir. Yani ebeveynlerin ismi kullanılmadan onlara bebeklerine verecekleri isim kullanılarak hitap edilir. Örneğin: X'in annesi, Y'nin babası gibi.
- 10 *Taboo*, s.33.
- 11 a.g.e., s. 41.
- 12 I. Hogbin, *Law and Order in Polynesia XXXVIII*. Giriş bölümü Malinowski tarafından kaleme alınmıştır.
- 13 *Taboo*, s.35.
- 14 a.g.e., s.39.
- 15 W. I. Thomas ve F. Znaniecki, *The Polish Peasant in Europe and America*, I, s. 174.
- 16 Rogation Günleri, 25 Nisan ve Ascension Günü'nden önceki Pazartesi, Salı ve Çarşamba günleridir. Hristiyanlar için oldukça önemli olan bu günlerde, hasat için kutsal dualarda bulunulur ve bitkiler kutsanır. Kelime anlamı olarak "yalvarma, yalvarış" günleri olarak tercüme edilebilse de özel ve kutsal bir gün olduğu için ifade aynen korunarak değiştirilmemiştir.
- 17 W.L. Warner, *A Black Civilization*, s.410.
- 18 Makalenin orijinalinde kaynakça bölümü bulunmamakta olup bu bölüm, yazarın dipnot bizim ise sonnot olarak verdiğimiz atıflardan yola çıkılarak çevirmen tarafından oluşturulmuştur.

Kaynakça¹⁸

- Lloydwarner, W. (1817). *A Black Civilization: A Social Study of An Australian Tribe*. New York: Harper & Brothers.
- Malinowski, B. (1925). Magic, science and religion. J. Needham (Dü.), *Science, Religion and Reality* içinde (s. 19-84). New York: The Macmillan.
- Malinowski, B. (1934). The introduction. H. I. Hogbin içinde, *Law and Order In Polynesia: A Study of Primitive Legal Institutions*. London: Christophers.
- Radcliffe-Brown, A. R. (1933). *The Andaman islanders*. Cambridge: The University .
- Radcliffe-Brown, A. R. (1939). *Taboo*. London: Cambridge University.
- Thomas , W. I., & Znaniecki, F. (1918). *The Polish peasant In Europe and America: Monograph of an immigrant group* (Cilt 1). Boston: The Gorham.
- Willoughby, R. R. (1935). Magic and cognale phenomena: An hypothesis. C. Murchison (Dü.) içinde, *Handbook of Social Psychology* (s. 461-519). New York: Russel & Russel.